

Els espectacles musicals de Carles Santos

Fa alguns anys, Santos repetia una explicació sobre la seva conducta artística: “... el meu text és la música. No he comès l’error d’anar a l’espai teatral amb la idea de fer teatre. El text meu, el meu llibret, el meu text literari, segueix sent, és cada vegada més el text musical...” La primacia del musical no impedeix, no obstant això, la interacció dels diferents elements, que es manté amb enorme fluïdesa en totes les seves obres. Santos, per exemple, com a compositor escollirà una determinada orquestració, una selecció d’instruments pel fet que els instrumentistes siguin capaços de transitar per l’escena, puguin moure’s o córrer. En tal cas el Carles Santos director escènic estableix les seves condicions al Carles Santos compositor. Aquest entramat de motius, llenguatges i decisions és una de les constants en els espectacles. El seu treball és en si un treball sobre els codis artístics i les seves interseccions. Amb cert criteri aquestes creacions podrien considerar-se sense més dintre del gènere operístic. Encara que aquest gènere musical al llarg de la seva història hagi integrat tots els elements heterogenis que el fan possible, sent el seu valor fonamental, com indica René Leibowitz, la representació, i, per altra banda, els treballs de Carles Santos —especialment alguns— hagin estat presentats com a tals, la seva identificació amb aquest gènere és arriscada. Fins i tot tenint en compte que podrien considerar-se perfectament com a manifestacions de l’òpera contemporània, els esquemes narratius de la qual, teatrals i musicals, no se cenyeixen als de les òperes de repertori. En tot cas, podria dir-se que tals creacions basculen entre l’òpera tradicional i una forma de representació més abstracta i conceptual els antecedents més evidents de la qual rastrejar-se en les successives avantguardes del s. XX. Aquest comportament artístic el singularitza i destaca enormement com a creador, de manera que, encara que hi podem veure ecos de les avantguardes artístiques, l’obra de Carles Santos mai podrà ser considerada com una manifestació més o un segment de determinades corrents. No és un artista conceptual més, encara que hi hagi conceptualisme en la seva expressió artística; no és un músic repetitiu més, encara que hi hagi repetició en la seva música; no és un artista surrealista més, encara que els seus muntatges ho siguin: l’obra de Carles Santos és un cas en si mateix. [...]

Amb escasses excepcions, la composició musical, és a dir, la partitura, actua com l’autèntic guió en els espectacles de Santos. Ell ha insistit en nombroses ocasions sobre la seva concepció i procediments. En el text que acompanya una de les seves obres deia: “Es pot convertir l’escenari en un gran pentagrama? Es pot substituir el llenguatge literari pel llenguatge musical? Es pot convertir el

músic en un personatge actor? Es pot viure sense música?” Amb aquest tipus de text tracte de dir allò que en realitat és o serà l’obra anunciada. Potser com sóc músic desconfio de la paraula escrita i prefereixo ocultar-me en les ratlles del pentagrama. No vull veure escrit allò que ja sé: saber una cosa i alimentar-la és més interessant que veure-la perfilada i definida en un text. De què va l’obra? Què vols expressar amb aquest treball? Hi ha una història? Sempre les mateixes preguntes?

Josep Ruvira

Text publicat dins el catàleg *Visca el Piano!*, ed. Manuel Guerrero, Departament de Cultura de la Generalitat, Fundació Joan Miró